

Finansdepartementet
Regeringskansliet

Remissvar över betänkandet SOU 2024:50 Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Sammanfattning

Region Gotland stödjer i huvudsak utjämningskommitténs förslag till förändringar. Förslaget uppnår i högre grad syftet att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för att tillhandahålla välfärdstjänster och annan samhällsservice än vad nuvarande system för utjämning gör.

Region Gotland ställer sig bakom utredningens förslag till ändringar i inkomstutjämningen. De föreslagna merkostnadsberäkningarna för gleshet och småskalighet i kostnadsutjämningen är bra. Region Gotland är både kommun och region och landets enda ö-region utan fast landburen förbindelse till fastlandet. Region Gotland vill framhålla att de föreslagna förändringarna inte helt kompenserar för de merkostnader som Gotlands unika förutsättningar innebär. Det gäller särskilt för verksamheterna hälso- och sjukvård, kollektivtrafik och räddningstjänst.

Region Gotland anser att vid sidan av utjämningsystemet behövs ett särskilt riktat statligt stöd för att kompensera för de merkostnader som Gotlands unika ö-läge innebär.

Yttrande

Riktade statsbidrag

Region Gotland anser i likhet med utredningens förslag att statsbidrag som går till verksamhet för vilken kommuner och regioner är ansvariga ska, som huvudregel, vara generella. Regionen ställer sig bakom de föreslagna principerna för när riktade kan få förekomma och hur de ska utformas.

Inkomstutjämning

Region Gotland tillstyrker utredningens förslag till ändringar i inkomstutjämningen. Det är bra att de länsvisa skattesatserna uppdateras till rikets genomsnittliga skattesats 2022, att kompensationsgraden ska vara lika för kommuner och regioner och höjs till 95 procent för regioner samt att garantinivån höjs till 116 procent.

Kostnadsutjämning

Region Gotland anser att det är viktigt att merkostnader för gles bebyggelsestruktur får genomslag i kostnadsutjämnings delmodeller. Den föreslagna beräkningsmetoden för gleshet verkar i rätt riktning men kompenserar inte helt för de merkostnader som Gotlands unika ö-läge medför. Det är bra att beräkningsmetoden med gleshetsindex följer kostnadsutvecklingen.

Hälso- och sjukvård

Region Gotland är positiv till att det nya förslaget strävar efter att kompensera även för merkostnader till följd av att det bara finns ett sjukhus i regionen. Det är bra att kompensationen följer kostnadsutvecklingen. Förslaget till förändringar i beräkningen av vårdtyngd är också bra. Region Gotland konstaterar dock att merkostnaderna för att bedriva hälso- och sjukvård på en ö med de unika förutsättningar som Gotlands ö-läge innebär inte kompenseras helt.

Räddningstjänst

Gotlands ö-läge kräver en kommunal räddningstjänst som har en större kompetensbredd, med fler specialförmågor än jämförbara räddningstjänster på fastlandet eftersom möjligheterna till samverkan med närliggande kommuner inte är möjlig. Gotlands ö-läge gör det omöjligt för utbildade brandmän i angränsande kommuner att arbeta inom räddningstjänsten Gotland. Gotland är den 4:e största kommun till ytan sett.

I den föreslagna utjämningsmodellen betalar Region Gotland en avgift. Region Gotland menar att modellen inte tar hänsyn till de merkostnader som Gotland ö-läge innebär. Det är bra att kostnadsdata uppdateras årligen.

Kollektivtrafik

Gotland har en gles bebyggelsestruktur i kombination med endast 61 000 invånare och det gör det svårt att finansiera en utbyggnad av kollektivtrafiken, vilket i sin tur medför att för flertalet av invånarna så måste man ha bil för att kunna pendla till sitt arbete. Kollektivtrafiken utgör endast 8 procent av alla resor med motordrivna fordon på Gotland.

Modellens utjämningsgrunder är inte anpassade för Gotlands isolerade ö-läge utan fast landburen förbindelse där pendling över kommungräns med kollektivtrafik är omöjligt. Gotland utgör en sammanhållen kommun och region. Vidare bor invånarna utspridd över hela ön och därmed är det många bor utanför tätort med mer än 11 000 invånare. Effekten av modellens konstruktion är att Gotland får en låg standardkostnad och att Gotland därmed straffas med en hög avgift.

Region Gotland anser den föreslagna utjämningsmodellen behöver utredas vidare så att utjämningsgrunderna tar hänsyn till det faktum att Gotland är en ö. Ett annat alternativ är att pendlingsfaktorn för Gotlands del neutraliseras. Region Gotland anser att det är bra att kostnadsdata har uppdaterats.

LSS-Utjämning

Region Gotland ställer sig bakom kommitténs förslag till förändringar i LSS-utjämningsmodellen och anser att det föreslagna systemet utjämnar för merkostnader med större precision än vad nuvarande system gör. Det är bra att personalkostnadsindex tas bort och att kompensation för strukturellt högre lönenivåer och övergripande administration införs i likhet med kostnadsutjämningsmodellen.

Införandebidrag

Region Gotland anser att det är rimligt att tillfälliga införandebidrag föreslås för att kommuner och regioner som får stora förändringar ska kunna anpassa sig efter de nya förutsättningarna. Region Gotland anser att införandebidrag ska vara tillfälliga och trappas ned. Den föreslagna införandeperioden är rimlig.

Region Gotland invänder mot förslagen till fasta införandebidrag. Införandebidrag ska vara tillfälliga under en begränsad tid. De fasta införandebidragen motverkar syftet med utjämningen och förhindrar att effekterna av kostnadsutjämningen och LSS-utjämningen får fullt genomslag.

Regionstyrelsen

Meit Fohlin
Ordförande Regionstyrelsen

Stefan Hollmark
Regiondirektör